

Op 2 januari 1957 betaalde minister Ko Suurhoff van Sociale Zaken de eerste AOW uit. Deze wet verving de noodvoorziening uit 1947 die Willem Drees de titel ‘Vader der Ouden van Dagen’ had bezorgd. Drees werd de verpersoonlijking van de wederopbouw, de jaren waarin de fundamenten van de verzorgingsstaat werden gelegd.

AUTEUR Maarten Brinkman

Verder lezen
Maarten Brinkman, *Willem Drees, de SDAP en de PvdA* (Amsterdam 1998).

Hans Daalder, *Gedreven en behoedzaam. Willem Drees 1886-1988. De jaren 1940-1948* (Amsterdam 2003).

Kees van Kersbergen, *Social capitalism. A study of christian democracy and the welfare state* (Londen/New York 1995).

Anneke Visser, *Alleen bij uiterste noodzaak? De rooms-rode samenwerking en het einde van de brede basis 1948-1958* (Amsterdam 1986).

Uitbetaling eerste AOW

De SDAP had al voor de oorlog tientallen jaren vergeefs geijverd voor staatspensioen; het was een van de belangrijkste programmapunten van de partij. Tijdens de oorlog groeide in brede kring het besef dat sociale hervormingen noodzakelijk waren. ‘Inzonderheid verbetering van de ouderdomszorg is urgent’, schreef Willem

Drees, leider van de ondergedoken SDAP, in een illegale publicatie. Toen Drees in 1945 minister van Sociale Zaken werd, pakte hij de dringendste kwesties aan.

Drees trof onder andere regelingen voor weduwen en wezen en zieke en werkloze werknemers. Het was echter de Noodwet Ouderdomsvoorziening, ingevoerd op 1 oktober 1947, die de meeste indruk maakte. De Algemene Bond van Ouden van Dagen benoemde Drees tot ‘Vader der Ouden van Dagen’ en huize Drees werd overstroomd door dankbetuigingen van de gelukkige bejaarden. In 1957 kreeg de ouderdomsvoorziening met de Algemene Ouderdomswet een definitieve vorm. En hoewel de verantwoordelijke voor deze wet PvdA-minister van Sociale Zaken Ko Suurhoff was, bleef voor velen de ouderdomsvoorziening verbonden met de naam Drees. ‘Van Drees trekken’ was een begrip geworden, dat ook na de invoering van de AOW bleef bestaan.

Willem Drees was voor de oorlog wethouder van Den Haag, partijbestuurder en Tweede Kamerlid. In de loop van de jaren dertig klom hij op naar de top van de SDAP. Drees was vooral een bestuurder; ideologisch nam hij geen uitgesproken positie in. Zijn hele politieke leven heeft hij, zoals hij zelf schreef, meer waardering gehad voor ‘rustige daadkracht’ dan voor ‘grote woorden’. Tijdens de bezetting leidde Drees de ondergedoken partij en werd hij op den duur de centrale figuur in het politieke verzet.

Na de bevrijding lag het voor de hand dat Drees een vooraanstaande rol ging spelen in de landspolitiek. Nadat hij drie jaar minister van Sociale Zaken was geweest (1945-1948) was hij tien jaar lang minister-president en gaf hij leiding aan kabinetten van brede samenstelling. Onder zijn leiding werd de PvdA in 1952 en 1956 de grootste partij.

Met zijn imago van zuinigheid en degelijkheid zou Drees min of meer de verpersoonlijking worden van de periode van wederopbouw. Hard werken en soberheid stonden hoog in het vaandel. Om de concurrentiepositie van Nederland te versterken werden de lonen door een geleide loonpolitiek laag gehouden. Maar tegelijkertijd werden de fundamenten van de verzorgingsstaat gelegd. Doel van de PvdA daarbij was in feite het doel van het Plan van de Arbeid: bestaanszekerheid bij een behoorlijk levenspeil. Op sociaal terrein viel met name met de KVP goed zaken te doen. Tot een planeconomie kwam het echter niet. Ook de gewenste socialisatie van de economie werd maar in beperkte mate gerealiseerd. De periode van ‘rooms-rode’ samenwerking kende tal van grote conflicten, maar tot een breuk kwam het pas in december 1958. Deze betekende niet alleen het einde van rooms-rood, maar ook van het partijleiderschap van Drees.